

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Valiokunnan kokous 10.1.2023

Asia: HE 309/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 35 ja 35 a §:n muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto

Hyvinvointialuekohtaisen vuoden 2023 rahoituksen korjaamista koskevan muutoksen tavoitteena on tasoittaa rahoituksen jakautumista vuosien 2023 ja 2024 välillä ja parantaa hyvinvointialueiden vuoden 2023 tulosta. Ehdotus vaikuttaisi sitä kautta myös muun muassa hyvinvointialueiden vuoden 2024 lainanottovaltuuksien määrittelyyn ja mahdolliseen alijäämän kattamiskauden alkamiseen.

Siirtymätasasta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hyvinvointialueen laskennallisten kustannusten ollessa toteutuneita kustannuksia pienemmät, erotus tasataan siirtymätasauksella pysyvästi enintään -50 euroon asukasta kohden. Siirtymätasauksen porrastusta muutettaisiin myös tältä osin. Vahvistettua lakia vastaavasti vuonna 2023 erotus tasattaisiin vielä kokonaan ja vuonna 2024 siirtymätasauslisää vähennettäisiin enintään kymmenen euroa asukasta kohden. Esityksen mukaan vuodesta 2025 lukien siirtymätasauslisää vähennettäisiin vuosittain lisää enintään kymmenen euroa asukasta kohden, kunnes vuonna 2028 saavutettaisiin pysyvästi tasattava erotus enintään - 50 euroa asukasta kohden.

Ehdotuksen taustalla on uudistusta koskevan lainsäädännön valmistelun (HE 241/2020 vp) yhteydessä todettu tarve tarkastella myöhemmin siirtymätasauslainsäädäntelyä vielä uusimpien saatavissa olevien vaikutusarvioiden perusteella. Siirtymätasaukset tarkistetaan vielä kuntien tilinpäätöstietojen perusteella vuonna 2023. Kuntien vuoden 2021 ja 2022 tilinpäätöstietoihin sisältyvät takautuvat palkkaharmonisatiokustannukset otettaisiin huomioon, kun siirtymätasaukset tarkistetaan vuonna 2023. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin siitä, miten siirtolaskelmaan vaikuttaville vuosille kirjatut takautuvat palkkaharmonisatiokustannukset otetaan huomioon niin, etteivät ne vääristä siirtyviä kustannuksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää asetuksessa määriteltyjä laskentaperusteiden rahoituksen määräytymiskijöiden täsmentämistä perusteltuina. Korkean inflaation ja koronaepidemian aikaisen hoitovelan ja ylipäättään koko uudistuksen kustannuksista johtuen vuoden 2022 kustannustason ennakointi on haasteellista. Johtuen hyvinvointialueiden merkittävästä osuudesta koko julkisen talouden kokonaisuudessa, tarkistamisella voi myös olla merkittävää euromääräistä merkitystä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö kiinnittää huomiota, että merkittävimmät muutokset kuntien valtionosuuksiin vuonna 2023 aiheutuvat rahoituksen ja tehtävien siirrosta hyvinvointialueille. Uudistuksen yhteydessä laskentaperusteet mukaan lukien tasauselementit vaikuttavat osittain ennakoimattomasti eri kuntiin ja tasaustekijöiden vaikutus on osassa kuntia merkittävä. Tästä johtuen tehtävien ja rahoituksen tarkempi täsmäyttäminen on perusteltua.

Rahoituksen siirto hyvinvointialueelle pienentää kuntien taloudellista liikkumatilaa ylipäättään ja kuntien rahoituksen ja tehtävien yhteyteen tulee jatkossa muutoinkin kiinnittää aikaisempaa enemmän huomioita myös kuntatasolla.